

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Daha fazla bilgi için, bu belgenin sonunda bulunan yazarın telif hakkı ile ilgili kısmı okuyabilirsiniz.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

V.C./Slovakya – 18968/07

Karar 8.11.2011 [4. Daire]

Madde 3

Onur kırıcı muamele

İnsanlık dışı muamele

Roman kökenli bir kadının aydınlatılmış rızası olmadan kısırlaştırılması: *İhlal*

8. madde

Pozitif yükümlülükler

Roman kökenli bir kadının üreme sağlığını özel olarak göz önünde bulunduran güvencelerin yokluğu: *İhlal*

Olaylar – Başvurucu, 2000 yılında, ikinci çocuğunu sezaryen yoluyla doğurmak için geldiği bir devlet hastanesinde kısırlaştırılmıştır. Kısırlaştırma döllenmeyi engellemek için fallop borusunun kesilmesi ve tıkanmasından ibaret olan fallop borusunun bağlanması yoluyla yapılmıştır. Başvurucunun etnik kökeni hasta dosyasında açıkça belirtilmişti. Bu dosya, aynı zamanda, başvurucunun imzasını taşıyan bir kısırlaştırılma talebi de içeriyordu. Başvurucu o anda “kısırlaştırma” kelimesinin anlamını anlamadığını, hastane personelinin kendisine tekrar hamile kalması halinde kendisi veya bebeğinin öleceğini söyledikten sonra ve isteyken formu imzaladığını iddia etmektedir. Başvurucu, hastanede kaldığı süre boyunca başka Roman kadınlarla aynı odada kaldığını ve onlardan hiçbirisinin Roman olmayan kadınlara rezerve edilmiş banyo ve tuvaleti kullanmasına izin verilmediğini belirtmektedir. Başvurucu insan hakları konusundaki ulusal ve uluslararası hukuka aykırı bir şekilde kısırlaştırıldığı ve bu prosedürün niteliği ve sonuçları ile başka çözüm yollarının varlığı konusunda uygun bir şekilde bilgilendirilmediği iddiasıyla, hukuk mahkemeleri önünde tazminat talep etmişse de bu başvurusu reddedilmiştir. Anayasal başvurusu da sonradan reddedilmiştir.

Hukuk – Madde 3: Kısırlaştırma bir insanın üreme sağlığına yapılmış ağır bir müdahale olup, bedensel ve ruhsal refah dâhil, kişinin bütünlüğü ile duygusal, ruhsal ve aile yaşamının birçok farklı yönünü ilgilendirmektedir. Bu müdahaleyi, ruhsal sağlığı yerinde olan ergin birisinin üzerinde rızasını almadan gerçekleştirmek, insan onuru ve özgürlüğüne aykırıdır. Dahası, yaygın şekilde kabul görmüş uluslararası normlar, acil durumlar dışında, ilgili kişinin aydınlatılmış rızasının alınmasını kısırlaştırmanın ön şartı olarak dayatmaktadırlar*. Doktorlar sonraki bir gebeliğin başvurucunun ve bebeğinin hayatını tehlikeye sokabileceği kanaatine

vardıklarından, başvuru bir devlet hastanesinde sezaryen doğum yaptıktan hemen sonra kısırlaştırılmıştır. Ancak, doktorlardan birisinin de doğruladığı gibi, ilgilinin hayatına onarılamaz bir zarar verecek yakın bir tehlikenin mevcudiyetini gösteren ve tıbbi açıdan müdahalenin hemen yapılmasını gerektiren acil bir durum yoktu. Başvuru ruhsal sağlığı yerinde olan ergin bir hasta olduğuna göre, bu müdahalenin tıbbi açıdan “gerekli” olduğu kabul edilse bile, başvuru aydınlatılmış rızasının alınması müdahale için bir ön şarttı. Başvuru isteyken ve sağlık durumu, yapılması tasarlanan müdahale veya başka çözüm yolları hakkında tam olarak bilgilendirilmeden, yazılı bir şekilde rızası alınmıştır. Başvurudan böyle zor bir durumdayken rızasını talep etmek, ona operasyonun sonuçlarını iyicene düşündükten veya bunu kocasıyla tartıştıktan sonra, tam rızasıyla, bir karar alma olanağı vermemiştir. Hastane personelinin paternalist yaklaşımı, ona doktorların yerinde olduğuna karar verdikleri müdahaleyi kabul etmek dışında bir şans bırakmamıştır. Başvurucunun kısırlaştırılması ve rızasının talep edilme şekli, başvuruda korku, sıkıntı ve aşağılık duygusu oluşmasına yol açmıştır. Başvuru ayrıca uzun süreli bir ıstırap yaşamış, çünkü kısırlığından dolayı kocası ondan boşanmış ve başvuru Roman topluluğundan dışlanmıştır. Hastane personelinin başvurucuya kötü muamele yapma niyetinde olduklarını gösterir bir bulgu yoksa da, bir hasta olarak başvuru tercihi ve otonomi hakkına karşı doktorlar tarafından gösterilen çok açık saygısızlık AİHS’nin 3. maddesine aykırı bir muamele oluşturmaktadır.

Sonuç: İhlal (Oybirliğiyle).

Madde 8: Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu (ECRI), CEDAW veya Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri gibi birçok uluslararası organ, Slovakya’da Roman kadınların kısırlaştırılması probleminden bahsetmiş ve uygun güvencelerin yürürlüğe konulmasını talep etmişlerdir. Hükümet, hasta dosyasında başvuru Roman etnik kökeninin belirtilmiş olmasını meşrulaştırmak için, Roman hastaların, çoğu zaman, temizlik ve sosyal ihtiyaçlarını savaştıkları için, özel bir dikkat gerektirdiklerinden dolayı dosyalarında böyle bir not düşüldüğünü açıklamıştır. Bu açıklamayı kabul etsek bile, AİHM bu durumun Roman bir kadının sağlığıyla nasıl ilgilenileceği konusunda sağlık personelinde belli bir ruh haline işaret ettiğini kaydetmiştir. Olayların olduğu dönemde yürürlükte bulunan ulusal mevzuat, her çeşit kısırlaştırmadan önce, ilgili hastanın rızasının alınmasını şart koşsa da, bu hükümler başvurucuya uygun güvenceler sağlamamış ve böylece, başvurucuya, aydınlatılmış rızası alınmadan, çok ağır bir tıbbi müdahalede bulunulmuştur. Sonuç olarak, başvuru bir Roman kadını olarak üreme sağlığını uygun bir şekilde göz önünde bulundurmayı sağlayacak güvencelerin yokluğu dikkate alındığında, savunmacı devlet başvuru özel ve aile hayatına saygı hakkını güvenceye alma pozitif yükümlülüğüne uyma konusunda başarısız olmuştur. Bu usul kusurlarının giderilmesi için, 2004 yılında, yani bu başvurudaki olayların meydana gelmesinden sonra, çıkarılan özel bir yasanın, başvuru durumu üzerinde bir etkisi olmamıştır.

Sonuç: İhlal (Oybirliğiyle).

AİHM, aynı zamanda, oybirliğiyle, 3. maddenin usul kısmı ile 3, 8 ve 12. maddelerle bağlantılı olarak 13. maddenin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

Madde 41 – Manevi zarar için 31 000 EUR.

* Örnek olarak Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi, Dünya Sağlık Örgütü’nün Avrupa’da Hasta Haklarının Geliştirilmesi Bildirgesi ve Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi’nin (CEDAW) 24 sayılı genel tavsiye kararına bakınız.

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin resmi dilleri Fransızca ve İngilizce'dir. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır ve Mahkeme, kalitesi konusunda herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının veritabanı olan HUDOC üzerinden (<http://hudoc.echr.coe.int>) veya HUDOC'un bildirdiği başka veritabanları üzerinden yüklenebilir. Davanın isminin tamamen yazılması, yukarıdaki telif hakkıyla ilgili ifadelerin kullanılması ve insan haklarına destek Fonu'na referans yapılması şartıyla ticari olmayan amaçlarla kullanılabilir. Bu çevirinin tamamını veya bir kısmını ticari amaçlarla kullanmak isteyen herkesin, bu durumu belirtilen adrese bildirmesi rica olunur: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.